

Forfatter: Aakjær, Jeppe

Titel: Et Karlekammer

Citation: Aakjær, Jeppe: "Et Karlekammer", i Aakjær, Jeppe: *Artikler og Taler. - 1919*, Gyldendal, 1918-19, s. 295. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aakjaer04tom-shoot-workid57586/facsimile.pdf>
(tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Artikler og Taler. - 1919

TYENDETS STILLING.

Lige siden jeg selv var Tjenestdreng har Tyendesagen staaet som et Problem for mig. Som man ser har den givet mig Pennen i Haanden saa tidlig som 1890. I denne lille Artikel ligger Spiren til „Vredens Børn“, der kom 14 Aar efter.

ET KARLEKAMMER.

„Skive Folkebl.“, 14. Marts 1890.

Da jeg for kort Tid siden var paa en Foredragsrejse i Midtjylland, kom jeg en Dag ind i en Gaard, hvor man fortalte mig, at Karlen laa syg. Jeg bad om at faa ta'it med den syge, og man førte mig ud i Stalden, hvor der stod nogle Heste og Smaakreaturer. Gjennem en Dør paa Klem skimtede jeg et blegt, fregnet Ansigt; det var den syges. Jeg kærrede mig ind ad den trange Aabning til ham og stod nu i et Rum, som jeg skjønnede maatte være Gaardens Karlekammer.

Snese af Gange havde jeg tidligere staaet i slige Rum, men aldrig havde jeg saa stærkt følt det oprørende i at lade Mennesker ligge i slige Aadselkuler som nu, da jeg stod overfor dette dødssyge Menneske. Hvor var det dog, man havde lagt denne Mand! Her hvor Dyrene stod og svinede og stank; i en Krog af Stalden ikke saa synderlig hyggeligers end en af de andre Baase —, grænset af fra det svrige ved to Lervægge, som Hestene havde brudt Hul i hist og her, blandt andet manglede en Del af Muren over Dørkarmen, og Døren, der var dannet af uhøvlede, mægbe-gjorte Brædder, kunde aldeles ikke lukkes, men tilfod uhindret Staldens dunstende Atmosfære at stryge ind over den syge. Paa den indvendige Side bær Væggene vel paa sine Steder Spor af Kalk, men som oftest grinede dog det raa Ler frem. Loftet bestod af løstliggende fra hinanden skilte Brædder med Halm over, som Mus og Ælde havde smuldret smaat, og den syge fortalte, hvad Kval det forvoldte ham, naar man var oppe paa det Hjal og ride Foder ned, for saa dryssede det ned i hans Ansigt med Halm og Støv og Spin-

delvæv, saa det ikke var til at udholde. Gulvet var den bare, klamme Jord, der stank af al den Urenhed og Fugt, den i urindelig Tid havde inderukket.

Den Smule Lys, Kammeret modtog, stjal sig nøjsommeligt ind ad en halv Karm Vinduer, i hvilken endda en Rude var ituslaaet, og Hullet atter stoppet med et Par gamle Buxer. Et Klædeskab, der stod og dinglede op mod den ene Væg, og fra hvis øverste Del skidne Skjorter hang ned, optog den største Del af den Plads, Træsengen levnede, saa det var ikke muligt for to Mennesker at komme forbi hinanden derinde.

Saadan var det Rum beskaffet, hvor det unge Menneske laa i de tynde Dyner, under hvilke man kjendte de magre Lemmer, — paa alle Sider omgivet af en Krans af muggen, stinkende Sengehalm. Det var her, han havde ligget i sex Uger i det modbydelige Svineri. Og hvad hed saa den Sygdom, hvora? han led? Lungebetændelse! Selvfølgelig. Saadanne Soverum maa jo gøre deres Indvaanere lunge-syge. Jeg fik en sand Modbydelighed for den Husbond, der havde kunnet tillade dette Menneske, der havde slidt for ham som sund, at ligge saadan som syg. Mit gamle Had til disse Anstalter var vakt igjen, og jeg saa for mig alle de dunkle Rum, som jeg havde kjendt, fra jeg var lille, med deres Stank og deres Uhygge, hvor den arbejdende Del af den mandlige Ungdom indlægges i sine Hvilestunder for at blive raa og fordærvede, for at faa dræbt det fineste og reneste i sig.

Det „Karlekammer“, jeg her har skildret i Enkeltheder, er ikke noget usædvanligt. Det er hverken værre eller bedre end Hundreder af Steder trindt om i det kjære Salling og Fjends Herred. I det Herrøns Aar 1890, da Mængden gjør sig til af sit demokratiske Sindelag og af sin Arbejdervenlighed, kan vi rundt om ude hos Dhrr. Gaardmænd endnu træffe disse Karlebæse, slet ikke saa syndeligt bedre end Hestenes ved Siden af. Gaa blot omkring i Salling og Fjends Herred og kig ind i disse Rum — om du kan faa Lov til det — bestandig vil det samme Syn aabenbare sig: Vædskende Gulve, smudsige Vægge og Loft, daarligt plejede Senge, gamle hinkende Møbler, — Dagligstue-Vrag, der er kastet til Side og af Karlene trukket frem af Skramlebunken —, i Krogene Dynger af Pjalter og ski-